

A HUSZONÉVES FIATALOK PÉNZÜGYI ALAPFOGALOM ISMERETE EGY KÉRDŐÍVES KUTATÁS EREDMÉNYEINEK TÜKRÉBEN

DR. CSISZÁRIK-KOCSIR ÁGNES PH.D.¹

Összefoglalás:

A magyar lakosság pénzügyi kultúráját és műveltségét számos kritika érte és éri manapság is. A háztartások és a lakosság hihetetlen mértékű eladósodását, a pénzügyi döntésekhez való elégtelen hozzáállást számos elemzés, tanulmány és előadás a pénzügyi ismeretek hiányára vezeti vissza. Az elmúlt évek válságot megelőző hitelfelvételi boomja a magyar lakosság pénzügyi helyzetét évekre behatárolta. A fogyasztási és az ingatlan hitelek elburjánzása, majd ezek egy jelentős részének bedőlése átrajzolta a hitelfelvételhez és a pénzügyekhez való hozzáállást. Jelen tanulmány célja, hogy megvizsgálja, mennyire változtatta meg a fiatal korosztály pénzügyi döntéseinek hátterét az előbb felvázolt helyzetkép. Az írás célja, hogy bemutassa a fiatalok bankokhoz és banki termékekhez való hozzáállását, a döntésekhez szükséges információk összegyűjtését és felhasználását, abból a célból, hogy képet alkothassunk arról, hogy a közeljövőben a pénzügyileg tudatosabb fiatal korosztálynak köszönhetően javul-e a ma is uralkodó vélemény a pénzügyi kultúránk tekintetében.

Kulcsszavak:

pénzügyi döntések, banki termékek, tájékozódás.

Summary:

Nowadays the Hungarian's financial education and their literacy is widely criticized as well. Household's incredible indebtedness, and the inadequate approach to the financial decisions is caused by the lack of the financial knowledge according to several studies. The recent year's credit boom limited the financial situation of the Hungarian population for years. The proliferation of consumer and real estate loans will collapse, and this fact redrawn the attitude to credits and finances. The aim of the present study is to examine, that how can changed the younger generation's financial decision's background due the above facts. The study aims to describe, that youngsters attitude to banks and banking products, the collecting and using information necessary to decisions, to get a picture about the future, that the Hungarian financial culture can be change, or not due to the financially conscious youngsters.

Keywords:

financial decisions, banking products, collecting information.

A téma aktualitása

Mindennapi pénzügyi kultúránk, a pénzügyi termékekhez való hozzáállásunk az elmúlt években, évtizedeken jelentős változáson ment keresztül. A bankok és a pénzügyi intézmények mindennapjaink részévé váltak, hiszen bankkártyával fizetünk, hitelkeretünk van a számlánkhöz csatolva, hitelből fogyasztunk és vásárolunk, és az átmenetileg felesleges pénzünket is különféle termékekben fialtatjuk. A pénzügyi piacok ezen folyamatokat kihasználva egyre több és több új és újszerű banki és pénzügyi terméket kínálnak és értékesítenek a fogyasztók felé, ezek a termékek pedig egyre több új és újszerű fogalommal gazdagítják a gazdasági „szókincsünket”. A banki termékek fejlődésével azonban nem képes lépést tartani a hétköznapi emberek pénzügyi gondolkodása, annak fejlődése. Ez a fajta turbulencia más szakterületeken is megjelenik, így például a HR vagy akár a logisztika területén is (Pató, 2012; Kovács – Pató – Szabó, 2012). Kivétel nélkül minden társadalomra, így a magyar háztartásokra is jellemző, hogy a lakosság pénzügyi kultúrája alulfejlett, nem képes lépést tartani a pénzügyvilág és a pénzügyi termékek rohamos fejlődésével. Számos tanulmány született az elmúlt években, ami törekedett arra, hogy bővítse a társadalom

---

¹ Adjunktus, Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, Gazdaság- és Társadalomtudományi Intézet.

ezirányú ismereteit, feltárja és elmagyarázza azokat a hiányosságokat, amelyek a helyes döntések meghozatalához elengedhetetlenek (Kovács, 2013).

A lakosság ezredforduló után meginduló eladósodása számos tanulmányban merül fel, mint a 2008-as gazdasági válság egyik okozója. Lentner – Szigeti – Borzán (2011) az alábbi érdekcsoportok szerepét emeli ki a pénzügyi válság kirobbanása és eszkalálódása tekintetében a pénzügyi piacokon:

- a kínálati oldalon lévő bankok és egyéb pénzügyi vállalkozások,
- a keresleti oldalon lévő hitelfelvevő vállalkozások, háztartások,
- a szabályozó szerepkörrel bíró kormányzat, jegybank és a felügyelet.

Vannak vélemények, melyek egyértelmű felelősként az amerikai pénzügyi kormányzatot tekintik, mivel a pénzügyi liberalizáció jegyében, a piaci fundamentalizmus szellemében ellenőrzés nélkül hagyták a piacokat világméretű pénzbőséget előidézve, mesterségesen felpumpált hitelkeresletet generálva, ami a világ összes gazdaságát elérte és a bedőlést követően megtépázta (Soros, 2008). Sahlman (2009) a pénzügyi innovációk kockázatoságára hívta fel a figyelmet, amelyek egyrészt mint versenyt előidéző és fenntartó, másrészt mint egy kontrollálhatatlan, kockázatot gerjesztő elemek lehetnek jelen a pénzügyi piacokon. Sajnos véleményének ez utóbbi, hátrányos oldala nyert gyakorlati bizonyítást. Claessens és társai négy okot neveznek meg a válság kirobbanása mögött:

- a túlzott és hirtelen eszközár növekedés,
- a súlyos adósságtömeget generáló hitel-boom,
- túlzott hitelfelvételi aktivitás,
- a pénzügyi felügyelet szabályozói tevékenységének kudarca.

Allen és társai (2009) is a szabályozói oldalon keresik a felelősöket, akik engedélyezték a pénzügyi piacok liberalizációját, ezzel lenyomták a hiteltermékek árát, teret adva a mesterségesen felpumpált hitelkeresletnek. Simai (2009) szerint a válságok kirobbanása után hajlamos a közvélemény és a szakirodalom is egyes személyeket, intézményeket, módszereket hibásnak kikiáltani, ahogy tettük ezt most is a magas kamattal nyújtott különféle hitelek vonatkozásában. Simai szerint a fő probléma a gazdaságok működési mechanizmusában keresendő, amit egyértelműen bizonyít a fejlődő országok sosem látott méretű fellendülése a válság kirobbanása előtt. Ez önmagában egy árat felhajtó, hitelkínálatot fűtő folyamatot elővetítő esemény.

Számos elméletet és tanulmányt lehet még felsorolni, ahol közvetve vagy közvetlenül, de felmerül a hitelfelvevői oldal szerepe.

Véleményem szerint a 2008-as válságot utólagosan vizsgálva nem szabad elfelejtkezni a hitelkínálók mellett a hitelek felvevőkről sem. A hitelfelvevők, akik háztartások, vállalatok voltak zömmel, sok esetben nem vagy csak hiányos ismeretekkel rendelkeznek a vállalt kötelezettség kockázatait illetően. A lakosság pénzügyi tudását és műveltségét, a kockázathoz való viszonyt alapvetően az előzetes pénzügyi ismeret határozza meg. Az OECD (2005) több országban és több alkalommal végzett felmérést a tagországok lakóinak pénzügyi kultúrájáról, és sajnálatos módon arra a következtetésre jutottak a kapott eredmények alapján, hogy nem elég fejlett a válaszadók pénzügyi háttérismerete, valamint a pénzügyi fogalomismerete, amivel sajnálatos módon sok esetben nincsenek tisztában. A pénzügyi, mi több az általános gazdasági ismeretek még a szakirányú felsőoktatási intézmények hallgatói körében sem mindig megfelelőek (Lazányi, 2012).

Az OECD a fent említett dokumentumban kiemeli a pénzügyi oktatás fontosságát és a pénzügyi kultúra fejlesztését az alábbi indokok alapján:

- a banki, pénzügyi termékek komplexitásának növekedése,
- a pénzügyi termékek számának növekedése,
- a népszerűség és a várható élettartam növekedése,
- a nyugdíjrendszerekben bekövetkező változások,
- a pénzügyi ismeretek alapvető hiányosságai.

Az OECD módszertanát felhasználva a Magyar Nemzeti Bank keretén belül is készültek kutatások (2012). Az imént említett háttéranyag főbb megállapításai alapján:

- a lakosság alig kétharmada ismeri a kamatszámítás módszertanát,
- a hozam és a kockázat közötti összefüggéseket alapjaiban véve ismerik,
- a pénzügyi alapismeretek körében súlyos fokú alaptudásbeli ismerethiány tapasztalható.

A fenti írás kiemeli, hogy a kutatások eredményei alapján egyértelmű pozitív kapcsolat van a pénzügyi ismeretek és kultúra, valamint az iskolázottság között. További érdekes megállapítás, hogy a válaszadó nők szerényebb pénzügyi ismerettel bírnak, mint a mintában szereplő férfiak. A fenti megállapításokat más tanulmányok, mint Nagy-Jäckel (2009) is igazolja. Egyik kutatási hipotézisük szerint „az átlagember kevés pénzügyi ismerettel rendelkezik” a kapott válaszok alapján egyértelműen beigazolódott, ami a tájékozatlanságra, alapismeret hiányra vezethető vissza. Mindezen okok miatt a Nemzeti Alaptanterv legújabb koncepciója is kiemelt prioritásként kezeli a gazdasági és pénzügyi nevelést, kezdve az 5–8. évfolyamon, majd folytatva azt a 9–12. évfolyamon. Jelen tanulmány célja, hogy megvizsgáljuk az egyik legnagyobb hitelfelvevő réteg, a háztartások pénzügyi műveltségének egy szeletét statisztikai összefüggések alapján, az alapfogalmak ismeretét néhány alapvető pénzügyi fogalom helyes avagy helytelen értelmezésén keresztül. A huszonéves fiatalok ebből a szempontból azon rétegbe tartoznak már, akik koruknál fogva bármilyen önálló döntést képesek meghozni, így hitelt vehetnek fel és megtakarításokat képezhetnek. Mindezekre alapozva elvárható lenne, hogy minden bankszakmai és pénzügyi alapfogalommal tisztában legyenek.

Anyag és módszer

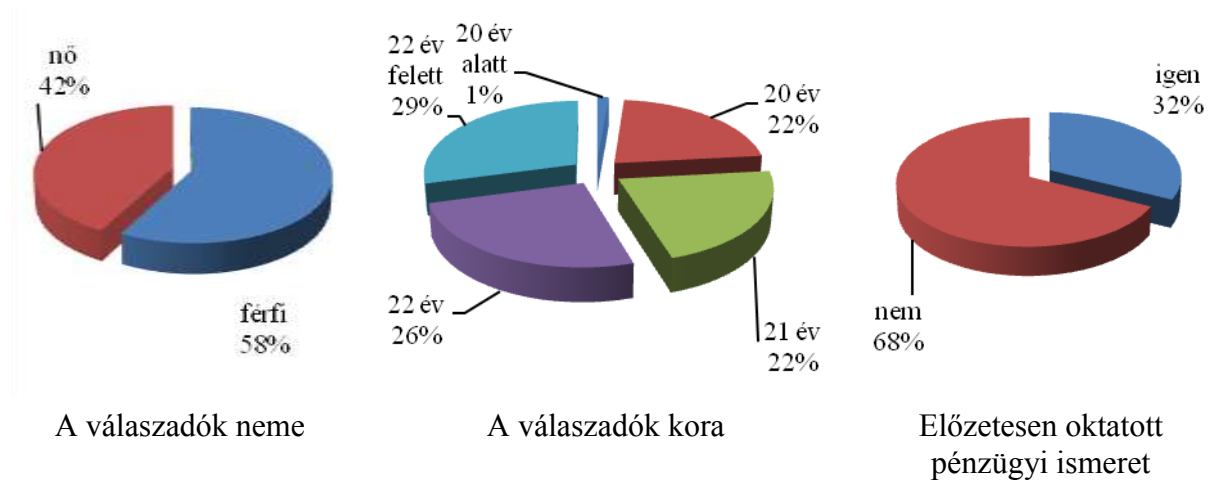
A kutatás egy előtesztelt sztenderdizált kérdőív segítségével történt, írásos megkérdezés alapján. A kérdőívet 219 huszonéves fiatal töltötte ki anonim módon 2013. februárjában, mintegy előszűrőként a pénzügyi ismeretek tantermi keretek között zajló oktatása előtt. Ezzel lehetővé vált annak felmérése is, hogy az oktatási rendszer által közvetített információk előtt milyen fokú, máshonnan szerzett pénzügyi tudással rendelkeznek a fiatalok. Hiszen a pénzügyi termékek ismeretét, a pénzhez való viszony sajátosságait – hasonlóan más bizalmi termékhez – nem csupán a tanult elemek határozzák meg, hanem a fogyasztói magatartásra ható további tényezők is, mint család, iskolai végzettség, társadalmi osztály (Fodor és társai, 2011).

A kérdőív nem tartalmazott nyitott kérdéseket. Továbbá ügyeltem arra is, hogy ne kerüljenek bele olyan kérdések, melyek csökkentenék vagy megghiúsítanák a megkérdezettek válaszadási szándékát, és arra, hogy azok ne sértsék a válaszadók személyiségi jogait. Olyan kérdésekre igyekeztem választ keresni, amelyek a pénzügyi környezetben való boldoguláshoz alapvetően szükségesek, képesek felmérni a válaszadók pénzügyi alaptudását, valamint melyek a megkérdezettek saját egyéni véleményét és személyes tapasztalatát mutatják. A

kapott válaszokat Microsoft Excel 2007 és SPSS 14.0 programcsomagok segítségével dolgoztam fel. A minta összetételét az alábbi ábra szemlélteti:

1. ábra

A minta összetétele nem, kor, valamint előzetes pénzügyi ismeret alapján

Forrás: saját kutatás, 2013, N = 219

Eredmények

Jelen tanulmány a legfontosabb pénzügyi alapfogalmak ismeretét vizsgálja. Arra kerestem a választ, hogy létezik-e valamiféle összefüggés a jegybank, a kereskedelmi bank, az árfolyamkockázat, a türelmi idő, a jelzálog, az eladási árfolyam valamint a jegybanki alapkamat fogalmának helyes ismerete valamint a válaszadók neme, életkora és az előzetes pénzügyi tudásuk mögött. A kérdéseknél megadott négy válaszlehetőség közül szakmailag valójában egy helyes választ tartalmazott a kérdőív minden fogalmi kérdése. A fogalmak helyes értelmezése, valamint az egyes csoportosítási ismérvek közötti statisztikai összefüggést a Pearson-féle Khi-négyzet értékek számításával vizsgáltam, melyek értékeit az alábbi táblázat mutatja:

1. táblázat

Pearson-féle Khi-négyzet értékek a vizsgált fogalmak és ismérvek alapján

	Nem	Életkor	Előzetes pénzügyi ismeret
Jegybank fogalma	0,16	0,24	0,73
Kereskedelmi bank fogalma	0,17	0,02	0,28
Árfolyamkockázat fogalma	0,01	0,41	0,05
Türelmi idő fogalma	0,19	0,06	0,22
Jelzálog fogalma	0,04	0,01	0,06
Eladási árfolyam fogalma	0,31	0,02	0,83
Jegybanki alapkamat fogalma	0,35	0,01	0,75

Forrás: saját kutatás, 2013, N = 219

A **jegybank fogalmát** a válaszadók 70%-a helyesen értelmezte. A helyes válaszok 61%-a férfiatól származott. A fogalom kifejtését leginkább a 22, illetve a 22 évesnél idősebb

válaszadók értelmezték helyesen, arányuk az összes helyes válasz arányában 28 illetve 31%-os volt, ami a helyes válaszok több mint felét teszik ki együttesen. Meglepő módon, az előzetes pénzügyi oktatás hiánya vagy megléte nem befolyásolta a válaszadást, hiszen a helyes fogalmi értelmezés 67%-ban azoktól a válaszadóktól származott, akik előzetesen nem vettek részt pénzügyi oktatásban. A jegybank fogalmának ismerete, valamint a csoportosítási ismérvek között egyetlen esetben sem található statisztikailag igazolt összefüggés.

A **kereskedelmi bankok fogalmát** a válaszadók 76%-ban helyesen értelmezték. A helyes válaszok között ismét a férfiak domináltak 55%-ban. Az előzetes pénzügyi tudás itt sem számított, hiszen a helyes válaszok között ismét 66%-os értékkel azok domináltak, akik a kérdőív kitöltése előtt nem tanultak pénzügyi tárgyat. Az életkor és a fogalom értelmezése között a Khi-négyzet értékek alapján statisztikailag igazolható összefüggés tapasztalható. A lenti táblázat korrigált sztenderdizált reziduum értékei alapján elmondható, hogy a mintában a 20 év alatti válaszadók teljesítettek az elvárt érték alatt, azaz adtak a vártnál kevesebb helyes választ.

2. táblázat

A kereskedelmi bank fogalmának értelmezése az életkor szerint képzett csoportokban

		20 év alatt	20 év	21 év	22 év	22 év felett	Össz
Helytelen	Sorszázalék a helytelen válaszok arányában	5,66	18,87	28,30	20,75	26,42	100,00
	Oszlopszázalék az életkor arányában	100,00	20,83	31,25	19,64	21,88	24,20
	Helytelen válaszok az összes válasz arányában	1,37	4,57	6,85	5,02	6,39	24,20
	Korrigált sztenderdizált reziduum érték (AdjR)	3,09	-0,62	1,29	-0,92	-0,52	
Helyes	Sorszázalék a helyes válaszok arányában	0,00	22,89	19,88	27,11	30,12	100,00
	Oszlopszázalék az életkor arányában	0,00	79,17	68,75	80,36	78,13	75,80
	Helyes válaszok az összes válasz arányában	0,00	17,35	15,07	20,55	22,83	75,80
	Korrigált sztenderdizált reziduum érték (AdjR)	-3,09	0,62	-1,29	0,92	0,52	

Forrás: saját kutatás, 2013, N = 219

Az **árfolyamkockázat fogalmát** kiemelkedően magas arányban ismerték a válaszadók, a minta 95%-a helyes választ jelölt. A nemek tekintetében a férfiak ismét magasabb arányt képviseltek a helyes válaszoknál, 60%-os értékkel. A fogalom értelmezése és a válaszadók neme alapján a Khi-négyzet érték statisztikai összefüggést sugall. Az alábbi táblázatból kiolvasható reziduum értékek alapján látható, hogy a férfiak teljesítettek az elvárt érték felett a helyes válaszoknál, míg a női válaszadók a helytelen válaszoknál szerepeltek az elvárt érték felett.

3. táblázat

Az árfolyamkockázat fogalmának értelmezése nemek szerint

		Férfi	Nő	Össz
Helytelen	Sorszázalék a helytelen válaszok arányában	16,67	83,33	100,00
	Oszlopszázalék a nem arányában	1,57	10,87	5,48
	Helytelen válaszok az összes válasz arányában	0,91	4,57	5,48

	Korrigált sztenderdizált reziduum érték (AdjR)	-2,98	2,98	
Helyes	Sorszázalék a helyes válaszok arányában	60,39	39,61	100,00
	Oszlopszázalék a nem arányában	98,43	89,13	94,52
	Helyes válaszok az összes válasz arányában	57,08	37,44	94,52
	Korrigált sztenderdizált reziduum érték (AdjR)	2,98	-2,98	

Forrás: saját kutatás, 2013, N = 219

A kérdés helyes fogalmát életkor szerint értelmezve ismét a legnagyobb arányt a legfelső korcsoport, a 22 évnél idősebb korosztály értelmezte 28%-os arányban. Az első korcsoport kivételével (ami a mintában való alulreprezentáltságnak köszönhető) a többi korcsoport nagyjából azonos arányban értelmezte helyesen a kifejezést. Az előzetes pénzügyi ismeretek és az árfolyamkockázat értelmezése között statisztikai összefüggés tapasztalható a Khi-négyzet érték alapján, az összefüggés azonban gyenge (0,0485). Az elvárt értékhez képest azok értelmezték nagyobb arányban helytelenül a fogalmat, akik már tanultak előzetesen pénzügyi ismereteket, míg azok, akik nem vettek még részt ilyen oktatásban az elvárthoz képest több helyest választ adtak.

4. táblázat

Az árfolyamkockázat fogalmának értelmezése az előzetes pénzügyi ismeretek alapján

		Igen	Nem	Össz
Helytelen	Sorszázalék a helytelen válaszok arányában	58,33	41,67	100,00
	Oszlopszázalék az ismeret arányában	9,86	3,38	5,48
	Helytelen válaszok az összes válasz arányában	3,20	2,28	5,48
	Korrigált sztenderdizált reziduum érték (AdjR)	2,07	-2,07	
Helyes	Sorszázalék a helyes válaszok arányában	30,92	69,08	100,00
	Oszlopszázalék az ismeret arányában	90,14	96,62	94,52
	Helyes válaszok az összes válasz arányában	29,22	65,30	94,52
	Korrigált sztenderdizált reziduum érték (AdjR)	-2,07	2,07	

Forrás: saját kutatás, 2013, N = 219

A **türelmi idő fogalmának** ismerete és az egyes csoportosítási ismérvek között nem tapasztalható semmiféle statisztikai összefüggés. Meglepő módon nagyon kevés válaszadó tudta helyesen definiálni a fogalom jelentését, ami a válaszadók mindössze 31%-át jelenti, holott a fogalom a hitelszerződések tekintetében igencsak kardinális jelentőségű. A türelmi időt úgy értelmezték zömmel a válaszadók, mint egy olyan periódus, amikor semmit sem kell fizetni, még tőketörlesztést sem. A férfiak és a nők aránya nagyjából egyenlően oszlik meg a helyes értelmezés arányában, és életkor szerint a 20 évesek és a 22 évnél idősebbek vannak tisztában a fogalom helyes jelentésével. A helyesen válaszolók 62%-a ismét abból a csoportból került ki, akik nem tanultak előzetesen pénzügyet.

A **jelzálog fogalmát** helyesen a minta kétharmada értelmezte. A nem és a fogalom között szintén kimutatható a statisztikai összefüggés. A lenti táblázat adatai alapján a férfiak az elvárthoz képest ismét több helyes választ adtak, míg a női válaszadók az elvárt alatt válaszoltak helyesen a fogalmat illetően.

5. táblázat

A jelzalog fogalmának értelmezése a válaszadók neme alapján

		Férfi	Nő	Össz
Helytelen	Sorszázalék a helytelen válaszok arányában	47,89	52,11	100,00
	Oszlopszázalék a nem arányában	26,98	40,22	32,57
	Helytelen válaszok az összes válasz arányában	15,60	16,97	32,57
	Korrigált sztenderdizált reziduom érték (AdjR)	-2,06	2,06	
Helyes	Sorszázalék a helyes válaszok arányában	62,59	37,41	100,00
	Oszlopszázalék a nem arányában	73,02	59,78	67,43
	Helyes válaszok az összes válasz arányában	42,20	25,23	67,43
	Korrigált sztenderdizált reziduom érték (AdjR)	2,06	-2,06	

Forrás: saját kutatás, 2013, N = 219

A fogalom értelmezése és a válaszadók életkora alapján szintén statisztikailag igazolható összefüggés tapasztalható. A korrigált sztenderdizált reziduomok értéke alapján elmondható, hogy a 22 éves válaszadók voltak azok, akik leginkább az elvárt értéke felett teljesítettek a helyes válaszok tekintetében. A 22 évnél idősebbek szintén a várt érték felett válaszoltak helyesen. Szintén az elvárt érték felett teljesítettek a 20 és a 21 évesek is, de esetükben a helytelen válaszok domináltak.

6. táblázat

A jelzalog fogalmának értelmezése az életkor szerint képzett csoportokban

		20 év alatt	20 év	21 év	22 év	22 év felett	Össz
Helytelen	Sorszázalék a helytelen válaszok arányában	2,82	30,99	30,99	12,68	22,54	100,00
	Oszlopszázalék az életkor arányában	66,67	45,83	46,81	16,07	25,00	32,57
	Helytelen válaszok az összes válasz arányában	0,92	10,09	10,09	4,13	7,34	32,57
	Korrigált sztenderdizált reziduom érték (AdjR)	1,27	2,22	2,35	-3,06	-1,54	
Helyes	Sorszázalék a helyes válaszok arányában	0,68	17,69	17,01	31,97	32,65	100,00
	Oszlopszázalék az életkor arányában	33,33	54,17	53,19	83,93	75,00	67,43
	Helyes válaszok az összes válasz arányában	0,46	11,93	11,47	21,56	22,02	67,43
	Korrigált sztenderdizált reziduom érték (AdjR)	-1,27	-2,22	-2,35	3,06	1,54	

Forrás: saját kutatás, 2013, N = 219

A pénzügyi ismeretek előzetes tanulása szintén nem volt mérvadó a helyesen válaszolók körében, hiszen a helyes válaszok zöme, azaz 63%-a azon válaszadóktól származott, akik előzetesen nem vettek részt pénzügyi oktatásban.

Az *eladási árfolyam fogalmát* a mintában szereplő válaszadók kétharmada ismerte. A helyesen válaszolók között a férfiak ismét nagyobb arányban szerepeltek, 55%-ban adtak helyes választ. Az eddig tapasztalt előzetes pénzügyi oktatás ismét nem számított a fogalom ismereténél, mivel a helyes válaszok 68%-a azon válaszadóktól származott, akik nem tanultak még pénzügyi ismereteket. A fenti két csoportosítási ismérv esetén egyik esetben sem volt

kimutatható a statisztikai összefüggés. Az életkor és a fogalom ismerete között a Khi-négyzet érték 0,02, ami statisztikailag igazolható összefüggést mutat. A lenti táblázat adatai alapján elmondható, hogy a helyes válaszok tekintetében a 20, 22 és a 22 évnél idősebb válaszadók szerepeltek az elvárt érték felett, míg ez az összefüggés 20 év alattiak és a 21 éves fiatalok esetében a helytelen válaszok tekintetében mondható el.

7. táblázat

Az eladási árfolyam fogalmának értelmezése az életkor szerint képzett csoportokban

		20 év alatt	20 év	21 év	22 év	22 év felett	Össz
Helytelen	Sorszázalék a helytelen válaszok arányában	4,00	21,33	30,67	21,33	22,67	100,00
	Oszlopszázalék az életkor arányában	100,00	33,33	47,92	28,57	26,56	34,25
	Helytelen válaszok az összes válasz arányában	1,37	7,31	10,50	7,31	7,76	34,25
	Korrigált sztenderdizált reziduум érték (AdjR)	2,42	-0,15	2,26	-1,04	-1,54	
Helyes	Sorszázalék a helyes válaszok arányában	0,00	22,22	17,36	27,78	32,64	100,00
	Oszlopszázalék az életkor arányában	0,00	66,67	52,08	71,43	73,44	65,75
	Helyes válaszok az összes válasz arányában	0,00	14,61	11,42	18,26	21,46	65,75
	Korrigált sztenderdizált reziduум érték (AdjR)	-2,42	0,15	-2,26	1,04	1,54	

Forrás: saját kutatás, 2013, N = 219

Legvégül megvizsgáltam a **jegybanki alapkamat fogalmának** az értelmezését is. A helyes válaszok aránya itt sem tért el az eddig tapasztaltaktól (a türelmi idő kivételével), mivel a válaszadók bő kétharmada tudta értelmezni a fogalmat. A helyes válaszok 60%-a a férfiakról, míg 67%-ban azok válaszoltak jól, akik nem tanultak előzetesen pénzügyi ismereteket. A két ismerv alapján, akárcsak az eladási árfolyam fogalmánál nem tapasztalható statisztikailag igazolható összefüggés a fogalom és az ismérvek között. Az életkor kapcsán számított Khi-négyzet érték (0,01) alapján elmondható, hogy statisztikai kapcsolat látható. Az első három korcsoport mindegyike az elvárt érték alatt adott helyes válaszokat, míg a 22 és az ennél idősebb korosztály az elvárt érték felett szerepelt a helyes válaszok tekintetében, ahogy azt a lenti táblázat is mutatja.

8. táblázat

A jegybanki alapkamat fogalmának értelmezése az életkor szerint képzett csoportokban

		20 év alatt	20 év	21 év	22 év	22 év felett	Össz
Helytelen	Sorszázalék a helytelen válaszok arányában	2,82	29,58	29,58	16,90	21,13	100,00
	Oszlopszázalék az életkor arányában	66,67	43,75	43,75	21,43	23,44	32,42
	Helytelen válaszok az összes válasz arányában	0,91	9,59	9,59	5,48	6,85	32,42
	Korrigált sztenderdizált reziduум érték (AdjR)	1,28	1,90	1,90	-2,04	-1,82	
Helyes	Sorszázalék a helyes válaszok arányában	0,68	18,24	18,24	29,73	33,11	100,00
	Oszlopszázalék az életkor arányában	33,33	56,25	56,25	78,57	76,56	67,58

Helyes válaszok az összes válasz arányában	0,46	12,33	12,33	20,09	22,37	67,58
Korrigált sztenderdizált reziduum érték (AdjR)	-1,28	-1,90	-1,90	2,04	1,82	

Forrás: saját kutatás, 2013, N = 219

Összegzés

A kutatás alapján elmondható, hogy a pénzügyi műveltségünk sajnálatos módon nem teljes körű és nem is pontos sok esetben. Mindezt alátámasztják azok az egyszerű, mindennapos pénzügyi fogalmak, és azok ismerete, melyekre a jelen kutatás kitért. Az alapfogalmak, melyek a tanulmányaink során többször, akár több tárgy keretén belül is felmerülnek, nem tisztázottak minden esetben, amit jól mutatnak az átlagban kétharmados arányt kitevő helyes válaszok. A tanulmány alapján az is kimondható, hogy az alapfogalmak ismerete nincs kapcsolatban az előzetes pénzügyi oktatással. Kimondható az is, hogy a néhány évvel idősebb válaszadók már sokkal pontosabb ismeretekkel rendelkeznek, arányaiban több, sőt az elvárt értékhez képest is több helyes választ adtak a feltett kérdésekre. Mindez már egy nagyobb pénzügyi tudatosságot sejtet, ami pozitív eredmény az eddig tapasztalt képhez mérve. Ez utóbbi gondolat a pozitív üzenet ellenére közvetít egy negatív következményt is. Azon fiatalok, akik 20 év körüliek, de már a 18. életévüket betöltötték, a hazai szabályozás alapján már saját nevükben hitelt vehetnek fel, és eladósodhatnak, természetesen csak abban az esetben, ha a hitelbírálati szempontoknak megfelelnek. Tehetik mindezt úgy a fiatalok, hogy nem rendelkeznek pontos ismerettel a kötelezettségvállalás alapfogalmait illetően. Ezen a tényen mindenképpen célszerű elgondolkodnia az oktatási rendszernek, kiemelt figyelmet szentelve erre a tényre az oktatás során, amit remélhetőleg a Nemzeti Alaptanterv legújabb irányai meg is tesznek.

Irodalomjegyzék

- Allen, F. – Babus, A. – Carletti, E. (2009): Financial Crisis: Theory and Evidence, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1422715, letöltve: 2013.01.22.
- Claessens, S. – Dell’Ariccia, G. – Igan, D. – Laeven, L. (2009): Lessons and Policy Implications from the Global Financial Crises, IMF Working Paper WP/10/44, February 2010, International Monetary Fund, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2010/wp1044.pdf>, letöltve: 2012.11.24.
- Fodor, M. – Fürediné Kovács, A. – Horváth, Á. – Rácz, G. (2011): Fogyasztói magatartás, Perfekt Kiadó, Budapest.
- Kovács, G. (2013): A tranzakciós adó hatása a lakossági bankbetétek likviditási prémiumára. „A felfedező tudomány” c. konferencia konferenciakötete, MTA VEAB (megjelenés alatt).
- Lazányi, K. (2012): Study for nothing? Literature overview of labour market opportunities for individuals with tertiary education, FIKUSZ 2012: Symposium for young researchers: Proceedings. 37–46.
- Kovács, Z. – Pató, B. – Szabó L. (2012): Standardization of Logistics Job in European Union – Freight Forwarder, Global Business Conference 2012 proceedings, September 19-22, 2012. 155–161.
- Lentner, Cs. – Szigeti, C. – Borzán, A. (2011): New Dimension of Banks Social Responsibility, In: Szente V. – Szendrő K. – Varga Á. – Barna R. (szerk.): Abstracts of the

- 3rd International Conference of Economic Sciences: Sustainable Economics - Community Strategies, Kaposvár, Magyarország, 2011.05.19–20. Kaposvári Egyetem.
- Magyar Nemzeti Bank (2012): Hol állunk a világban? A hazai pénzügyi kultúra szintje egy nemzetközi kutatás tükrében. Háttéranyag.
http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Sajtoszoba/Sajtoszobakozlemlenyek/mnb-hu-sajtokozlemleny-20120619-pk/PK_Hatteranyag_20120619.pdf, letöltve: 2012.03.19.
- Nagy, O. – Jäckel, K. (2009): Megvan-e a bizalom Magyarországon a professzionális pénzügyi tanácsadás, mint szolgáltatás iránt? A Magyar lakosság pénzügyi szokásainak vizsgálata, Szakmai füzetek, 26. sz.
http://elib.kkf.hu/szakmaifuzetek_elemei/Page830.html.
- OECD (2005): Improving Financial Literacy, Analysis of Issues and Policies,
ftp://ftp.fsb.co.za/public/Consumer%20Education/Presentations/2005_Improving_Financial_Literacy.pdf, letöltve: 2013.02.06.
- Pató, G.-né Szűcs B. (2012): „HR a gyakorlatban” – In Dr. Poór József – Karoliny Mártonné Dr. – Dr. Berde Csaba – Dr. Takács Sándor (szerk.): Átalakuló emberi erőforrás menedzsment. Complex Kiadó, Budapest, 279–280.
- Sahlman, W.A. (2009): Management and the financial crisis, Harvard Business School Working Paper, <http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/10-033.pdf>, letöltve: 2013.01.14.
- Simai, M. (2009): Napjaink globális válságának előzményei és potenciális következményei, Köz-gazdaság, 2009/1. sz. 13–24.
- Soros, Gy. (2009): A 2008-as hitelválság és következményei, Scolar Kiadó, Budapest.